

BRETONSE VERHOUDINGEN

Jean-Luc Bannalec

Bretonse verhoudingen

Een zaak voor commissaris Dupin

VERTAALD UIT HET DUIJS
DOOR MARCEL MISSET

Lebowski Publishers, 2014

Published in arrangement with Marianne Schönbach Literary Agency

Oorspronkelijke titel: *Bretonische Verhältnisse – Ein Fall für Kommissar Dupin*

Oorspronkelijk verschenen bij: Verlag Kiepenheuer & Witsch, GmbH
& Co. KG, Cologne/Germany, 2012

© Jean-Luc Bannalec, 2012

© Vertaling uit het Duits: Marcel Misset, 2014

© Nederlandse uitgave: Lebowski Publishers, Amsterdam 2014

Omslagontwerp: Riesenkind

Typografie: Perfect Service, Schoonhoven

ISBN 978 90 488 1936 2

ISBN 978 90 488 1937 9 (e-book)

NUR 305

www.lebowskipublishers.nl

Lebowski Publishers is een imprint van Dutch Media Books bv

‘Une mer calme n’a jamais fait un bon marin.’

‘Een kalme zee heeft nog nooit een goede zeeman voortgebracht.’

Bretons spreekwoord

Voor L.

De eerste dag

Het was een prachtige zomerdag, die zevende juli, een van die Atlantische dagen waar commissaris Dupin normaal gesproken gelukkig van werd. Het blauw was alomtegenwoordig, de lucht was voor Bretonse begrippen 's ochtends vroeg al warm en glashelder: alles was scherp omlijnd. De avond ervoor had het nog geleken of het einde van de wereld nabij was. Zware, laaghangende, dreigende zwarte wolken raasden langs de hemel, zorgden voor hevige windstoten, er waren Bijbelse stortbuien overgetrokken.

Concarneau, de prachtige 'blauwe stad' die nog altijd zo werd genoemd vanwege de blauwe vissersnetten die daar in de vorige eeuw de kaden sierden, lag er stralend bij. Commissaris Dupin zat in de Amiral, helemaal aan het eind van de bar, als altijd met een opengeslagen krant. De ronde klok boven de mooie oude markthal, waar dagelijks verse vis werd verkocht, gaf halfacht aan. Het oude café-restaurant, dat vroeger ook een hotel herbergde, lag aan de kade, recht tegenover het oude centrum. Imposante muren en wachttorens beschutten de *ville close*, schilderachtig gelegen op een klein, langgerekt eiland in de grote haven waarin de Moros uitmondde. Sinds Dupin twee jaar en zeven maanden eerder vanwege 'onenigheden' – zo stond het in het interne rapport – vanuit Parijs naar de verst gelegen provincie was 'overgeplaatst' (na zijn hele leven in de zwierige hoofdstad te hebben doorgebracht) dronk hij elke ochtend zijn *petit café* in de Amiral: een aangenaam ritueel dat streng in acht werd genomen.

De Amiral bezat nog de charme van de bloeitijd aan het eind van de negentiende eeuw, toen wereldberoemde kunstenaars er logeerden of later, toen Maigret er kwam. Gauguin had er nog voor de deur gevochten toen een stelletje opgeschoten matrozen zijn jonge Javaanse bruid beledigden. Daarna raakte het hotel in verval, tot twaalf jaar geleden, toen Lily en Philippe Basset het overnamen. Ze kwamen allebei uit Concarneau, maar leerden elkaar kennen in Parijs, en hadden eigenlijk heel andere plannen gehad. Onder hun leiding kwam het weer tot bloei. Het was zonder enige twijfel het kloppende hart van de stad. Het was er sfeervol, het was authentiek, zonder tierelantijnen. Er kwamen maar weinig toeristen in de Amiral. Die gaven de voorkeur aan de 'authentiekere' cafés verderop, op het grote plein.

'Nog een espresso, en een croissant.'

Aan zijn oogopslag en zijn afgemeten gebaren zag Lily meteen wat de commissaris wilde. Mompelen was genoeg. Het was Dupins derde espresso.

'Zevenendertig miljoen – hebt u het gezien, commissaris, hij staat op zevenendertig miljoen.'

Lily stond al bij de espressomachine, waar Dupin groot ontzag voor had. Het was zo'n ouderwets ding dat nog lawaai maakte.

Lily Basset was een jaar of veertig, een mooie vrouw met donkerblonde krullen, die energie en daadkracht uitstraalde. Haar zeegroene ogen zagen alles. Dupin mocht haar, net als haar man, de gepassioneerde, maar bescheiden kok van het restaurant, al zeiden ze niet veel. Misschien juist daarom. Lily had Dupin vanaf zijn eerste dag geaccepteerd – wat hier iets betekende. Parijzenaars werden door Bretonners als de enige echte buitenlanders beschouwd.

'Verdomme.'

Dupin bedacht dat hij nog mee had willen doen. De jack-

pot van de lotto, die het hele land bezighield, was vorige week weer niet gevallen. Dupin had dapper twaalf rijtjes ingevuld en was erin geslaagd in twee rijtjes één cijfer goed in te vullen.

‘Het is al vrijdag, commissaris.’

‘Ik weet het.’

Hij zou zo nog even langs de sigarenwinkel lopen.

‘Vorige week waren de nieuwe formulieren er al.’

‘Ik weet het.’

Dupin had de laatste weken slecht geslapen en probeerde zich te concentreren op de krant. In juni had het noorden van Finistère het moeten stellen met 62 procent van de gebruikelijke zonuren in juni: 145. Het zuiden had het nog tot 70 procent geschopt. Morbihan, toch maar een steenworp verderop, had het tot 82 procent gebracht. De statistieken vormden het hoofdartikel van de *Ouest-France*. Verbazingwekkende cijfers over het weer waren de specialiteit van die krant – van alle Bretonse kranten eigenlijk, en van alle Bretonners. ‘In geen decennia hebben we het in juni met zo weinig zonuren en zo weinig warme dagen moeten stellen als dit jaar’ was het dramatische hoogtepunt van het stuk. Als altijd. Traditioneel eindigde het artikel met de woorden: ‘Zo is het nu eenmaal: in Bretagne is het mooi weer – vijf keer per dag.’ Een soort Bretons volkslied. Overigens mochten alleen inwoners van Bretagne op het weer schelden of er grapjes over maken. Van anderen werd dat onbeleefd gevonden. Dat gold eigenlijk voor alles wat Bretons was, had Dupin in zijn drie jaar in Bretagne geleerd.

De doordringende ringtone van zijn mobiel deed de commissaris opschrikken uit zijn gepeins. Hij haatte dat geluid. Hij zag het nummer van Labat, een van zijn twee inspecteurs. Dupin werd er chagrijnig van en nam niet op. Over een halfuur zou hij hem op het bureau zien. Dupin vond La-

bat een kleinzielig mannetje en ondraaglijk serieus. Bovendien was hij vreselijk ambitieus. Hij was midden dertig, had een gedrongen postuur, een babyface, flaporen, was kalend, wat helemaal niet bij hem paste – en hij vond zichzelf nog onweerstaanbaar ook. Hij was Dupin meteen bij zijn aankomst toegewezen. Hij had nog geprobeerd om van hem af te komen – maar tevergeefs.

Zijn mobieltje ging opnieuw over. Altijd die gewichtigdoenerij. Nog een keer. Dupin werd er toch een beetje onrustig van.

‘Ja?’

‘Monsieur le commissaire? Bent u het?’

‘Wie had je dan verwacht?’ gromde Dupin.

‘De prefect, Guenneugues, heeft net gebeld. U moet hem vervangen, vanavond, bij het vriendschapscomité van Staten Stoud uit Canada.’

Labats zuidelijke accent stond Dupin tegen.

‘U weet dat prefect Guenneugues erevoorzitter van het comité is. Vanavond is de officiële delegatie, die een week in Frankrijk op bezoek is, eregast op de Bretonade in Trégunc Plage. De prefect heeft onverwachts verplichtingen in Brest en vraagt of u vanavond het comité en haar erevoorzitter docteur de la Croix wilt ontvangen. Trégunc valt onder onze jurisdictie.’

‘Wat?’

Dupin had geen idee waar Labat het over had.

‘Staten Stoud is de zusterstad van Concarneau. Het ligt vlak bij Montréal. Er wonen verre verwanten van de prefect, die...’

‘Het is kwart voor acht, Labat. Ik zit aan mijn ontbijt.’

‘De prefect staat erop. Hij belde er speciaal voor en heeft mij gevraagd u per omgaande te informeren.’

‘Te informeren?’

Dupin hing op. Hij had geen zin om zich met zulke onzin bezig te houden. Hij was te moe om zich erover op te winden. Dupin kon Guenneugues niet uitstaan. Bovendien had hij nog steeds geen idee hoe je zijn naam eigenlijk uitsprak, iets wat hem met Bretonners wel vaker overkwam en hem, zeker in zijn beroep, soms in pijnlijke situaties bracht.

Dupin boog zich weer over zijn krant. De *Ouest-France* en de *Télégramme*, dat waren de grootste regionale kranten. Met een mengeling van trots en liefde wijdden ze zich aan Bretagne; na een pagina summier nationaal en internationaal nieuws, waarin het wereldgebeuren vlotjes werd afgehandeld, volgden dertig pagina's regionaal en lokaal, zeer lokaal nieuws. Dupin was dol op die kranten. Na zijn 'overplaatsing' was hij, eerst met tegenzin maar allengs met groeiende belangstelling, begonnen aan de bestudering van de Bretonse ziel. Naast de kennismaking met de mensen ter plaatse waren het juist die kleine, schijnbaar onbetekenende verhalen waar hij het meest van had opgestoken. Verhalen over het leven aan 'het eind van de wereld', het '*finis terrae*', zoals de Romeinen – de indringers! – het uiterste puntje van het ver in de Atlantische Oceaan stekende, barre schiereiland hadden genoemd. Het departement heette nog steeds zo. De bewoners – Kelten! – noemden hun land zelf 'Penn ar Bed', wat letterlijk 'hoofd van de wereld' betekende, het 'begin van alles'.

Zijn telefoon ging weer over. Weer Labat. Dupin voelde ondanks zijn vermoeidheid ergernis opkomen.

'Ik kan niet vanavond, ik heb dingen te doen; werk. Zeg dat maar tegen Geungeug... Zeg dat maar tegen de prefect.'

'Een moord, er is een moord gepleegd.'

Labats stem klonk toonloos.

'Wat?'

'In Pont Aven, commissaris. Pierre-Louis Pennec, de eigenaar van Hotel Central, is een paar minuten geleden dood in

zijn hotel aangetroffen. Ze hebben de politie in Pont Aven gebeld.’

‘Moet dit soms een grap voorstellen, Labat?’

‘Onze collega’s uit Pont Aven zijn er al.’

‘In Pont Aven? Pierre-Louis Penne?’

‘Hoe bedoelt u, commissaris?’

‘Wat weet je nog meer?’

‘Alleen wat ik u gezegd heb.’

‘En het gaat om een moord?’

‘Daar lijkt het wel op.’

‘Waarom?’

De vraag ergerde Dupin nog voor hij hem stelde.

‘Ik kan u alleen vertellen wat de kok van het hotel tegen de dienstdoende agent heeft gezegd, die...’

‘Laat maar. Wat hebben wij er eigenlijk mee te maken? Pont Aven valt onder Quimperlé – het is een zaak voor Derrien.’

‘Commissaris Derrien is sinds maandag op vakantie. Bij ernstige zaken zijn wij verantwoordelijk. Daarom heeft de dienstdoende agent in Pont Aven ons...’

‘Ja, ja, ik ga al. Jij ook. En bel Le Ber, laat hem onmiddellijk komen.’

‘Le Ber is al onderweg.’

‘Goed zo. Het zal toch niet. Wat een ellende.’

‘Commissaris?’

Dupin hing op.

‘Ik moet ervandoor,’ riep hij naar Lily, die ook druk stond te bellen. Dupin legde wat kleingeld op de bar en verliet de Amiral. Zijn auto stond vlakbij, op de grote parkeerplaats aan de haven.

‘Absurd,’ dacht Dupin hardop toen hij in zijn auto stapte, ‘volkomen absurd.’ Een moord in Pont Aven, midden in de

zomer, vlak voor het hoogseizoen als het dorp verandert in een groot openluchtmuseum, zoals ze in Concarneau spottend zeiden. Pont Aven was een volmaakte idylle. De laatste moord in het pittoreske dorp – te pittoresk, vond Dupin – dat aan het eind van de negentiende eeuw wereldberoemd werd door de kunstenaarskolonie die er neerstreek, met als prominentste lid natuurlijk Paul Gauguin, het stond in iedere gids en in ieder overzicht van de moderne kunst, moest een eeuwigheid geleden gepleegd zijn. Bovendien: Pierre-Louis Pennec was hoogbejaard – een legendarische hotelier, een instituut, net als zijn vader en vooral zijn grootmoeder, de beroemde stichter van het Central, Marie-Jeanne Pennec.

Dupin drukte op de veel te kleine toetsen van zijn hands-free set. Gek werd hij er iedere keer van.

‘Nolwenn, waar zit je?’

‘Onderweg naar het bureau. Labat belde me net. Ik kom eraan. U wilt zeker dokter Lafond spreken?’

‘Zo snel mogelijk.’

Sinds een jaar was er een tweede gerechtsarts in Quimper aangesteld. Dupin kon hem niet uitstaan. Hij heette Ewen Savoir, een stuntelige jonge snotneus. Beschikte over indrukwekkende apparatuur, maar was dom. En gekmakend grondig. Dokter Lafond was weliswaar ook niet Dupins favoriet, ook met hem had hij regelmatig mot als het Dupin weer eens niet snel genoeg ging, en Lafond kon schelden als een viswijf, maar hij leverde altijd vakwerk.

‘Ik word gek van Savoir.’

‘Ik regel het wel.’

Dupin was altijd verrukt als Nolwenn dat zei. Ze was al de secretaresse van zijn voorganger en van die daarvoor geweest, en ze was geweldig. Fantastisch. Gewoon fantastisch.

‘Fijn. Ik rij net Concarneau uit. Ik ben er in tien minuten.’

‘Het klinkt ernstig, commissaris. Onvoorstelbaar. Ik heb

de oude Pennec goed gekend. Mijn man deed weleens klusjes voor hem. Lang geleden.'

Dupin wilde net vragen wat voor klusjes, maar liet het gaan. Hij had belangrijker zaken aan zijn hoofd. Hij had nooit begrepen wat Nolwenns man precies deed. Hij leek van alle markten thuis. Hij deed voor iedereen 'wat klusjes'.

'Ja, dat zal een drukte geven. Een icoon van de Finistère, van Bretagne, van heel Frankrijk. Mon Dieu... ik meld me wel weer.'

'Doet u dat. Ik ben al bij het bureau.'

'Tot zo.'

Dupin reed hard, veel te hard voor de bochtige weggetjes. Het was onvoorstelbaar; voor het eerst in tien jaar had de oude Derrien vakantie opgenomen. Tien dagen. Zijn dochter ging trouwen; op Réunion – iets wat Derrien zelf ook belachelijk vond. De bruidegom kwam uit hetzelfde gehucht als zij, op drie kilometer van Pont Aven.

Dupin drukte weer op de knopjes van zijn handsfree set.

'Le Ber?'

'Commissaris.'

'Ben je er al?'

'Ja, ik ben net binnen.'

'Waar ligt het lijk?'

'Beneden, in het restaurant.'

'Ben je er al eens eerder geweest?'

'Nee, nog nooit.'

'Laat niemand binnen. Niemand zet er een poot over de drempel voor ik er ben. Jij ook niet. Wie heeft Pennec gevonden?'

'Francine Lajoux. Ze werkt hier.'

'Wat zei ze?'

'Ik heb nog niet met haar gesproken. Ik ben er echt net.'

'Oké. Ik ben er ook zo.'

De bloedplas was enorm groot. Het bloed was langs de voegen van de tegels in alle richtingen gestroomd. Pierre-Louis Pennec was lang en pezig. Kort grijs haar. Een trotse man van eenennegentig. Hij lag in een vreemde houding, gedraaid, op zijn rug, zijn linkerhand ter hoogte van zijn knieholte, zijn heupen scheef. Zijn rechterhand lag op zijn hart, zijn gezicht was vertrokken in een afschuwelijke grimas, een open oog staaarde naar het plafond. Hij had verschillende verwondingen aan zijn hoofd en in de borststreek.

‘Iemand heeft Pierre-Louis Pennec flink toegetakeld. Zo’n oude man. Wie doet zoiets?’

Le Ber stond twee meter achter Dupin. Ze waren alleen. Ontzetting klonk door in zijn stem. Dupin zweeg. Het klopte wat Le Ber zei. Dupin had de nodige lijken gezien. Dit was inderdaad een brute moord.

‘Wat een rotzooi!’ Dupin streek geagiteerd door zijn haar.

‘Messteken, waarschijnlijk. Maar geen spoor van het moordwapen.’

‘Niet zo snel, Le Ber.’

‘Twee collega’s uit Pont Aven vergrendelen het hotel, commissaris. Ik ken een van hen, Albin Monfort. Die werkt hier al jaren. Een prima politieman. De andere heet Pennarguear. Zijn voornaam kon ik niet verstaan. Jong nog.’

Dupin glimlachte. Le Ber was zelf nog jong. Begin dertig, pas sinds een jaar inspecteur. Hij was zorgvuldig, snel, slim, al praatte hij lijsig. Hij had een kwajongensgezicht en maakte geen drukte. Dupin mocht hem.

‘En er is nog niemand binnen geweest?’

Het was de derde keer dat Dupin het hem vroeg, en het ergerde Le Ber.

‘Niemand. Maar de gerechtsarts en de technische dienst zullen er zo wel zijn.’

Dupin begreep de hint. Le Ber wist dat de commissaris

graag in alle rust rondkeek voor de hele meute zich op het lijk stortte.

Pennec lag achter in de hoek, vlak voor de bar. De ruimte was L-vormig. Het restaurant zat in het lange deel, de bar in het korte. Een klein gangetje scheidde het restaurant van de keuken, dat in een aanbouw achter het hotel zat. De deur naar de keuken was op slot.

De barkrukken stonden een metertje van de bar, maar keurig op een rij. Een enkel glas was op de bar blijven staan, en een fles Lambig, de Bretonse calvados, een product waar de Bretonners zo trots op waren – zoals op alles wat authentiek Bretons was, of daarvoor doorging. Dupin dronk het ook graag. Het glas was bijna leeg. Geen spoor van een worsteling, er was niets opvallends te zien, het personeel had de avond ervoor de zaak kennelijk netjes opgeruimd en schoongemaakt. Hetzelfde gold voor het restaurant. De tafels stonden pijnlijk precies in het gelid, de vloer was brandschoon, de tafels waren keurig gedekt met rustieke, geblokte kleedjes. Het restaurant en de bar waren kennelijk net gerenoveerd. Alles zag er nieuw uit. Ook was de zaak grondig geïsoleerd. Er drong geen geluid van buiten naar binnen, zelfs niet van de straat, ondanks de drie grote ramen en de entree die tevens toegang gaf tot het hotel. De ramen waren dicht en vergrendeld. Dupin had ze zorgvuldig bekeken.

De orde en netheid die heersten in het vertrek, stonden in schril contrast met de gruwelijke aanblik die het lijk bood. Op de witte, gestuukte muren hingen de obligate kopieën van schilderijen uit de grote kunstenaarskolonietijd aan het eind van de negentiende eeuw. Je vond ze overal, tot in de kleinste cafés en winkeltjes aan toe. Pont Aven werd eronder bedolven.

Heel langzaam liep Dupin een paar rondjes door de ruimte, zonder iets specifiek te zoeken. Hij vond ook niets. On-

handig grabbelde hij naar zijn kleine, rode notitieboekje en maakte er doelloos een paar aantekeningen in.

Iemand morrelde aan de deur die Dupin vanbinnen had afgesloten, en klopte driftig aan. Het liefst had Dupin het lawaai genegeerd, maar hij protesteerde niet toen Le Ber hem een vragende blik toewierp en naar de ingang liep. Wild werd de deur opengezwaaid, Salou kwam binnen en Labat lispelde met zijn kruiperige stem: 'Dokter Lafond is er, en René Salou van de technische dienst met zijn mensen.'

Dupin zuchtte. Altijd weer vergat hij Salou. Het betere 'Tatortwerk'. René Salou, de grootste forensisch specialist van deze aardkloot. Hij had meteen drie man laten aanrukken, die zonder iets te zeggen langs hem heen liepen. Dokter Lafond kwam als laatste binnen en liep rechtstreeks op het lijk af. Hij mompelde een nauwelijks verstaanbaar 'Bonjour m'sieur' in Dupins richting. Het klonk niet onvriendelijk.

Salou wendde zich tot Labat en Le Ber.

'Mijne heren, wilt u de ruimte alstublieft verlaten tot wij klaar zijn? Alleen de commissaris, dokter Lafond, mijn team en ik hebben voorlopig toegang tot het restaurant. Kunt u daarvoor zorgen? Bonjour monsieur le commissaire, bonjour monsieur le docteur.'

Het kostte Dupin de grootste moeite om zich in te houden. Hij zweeg. De beide mannen mochten elkaar niet.

'Docteur Lafond, ik verzoek u uiterst voorzichtig te zijn en geen nieuwe sporen te maken. Dank u.'

Salou haalde een enorme camera tevoorschijn.

'Mijn collega's beginnen meteen met het dactyloscopische werk. Lagrange – hier, ik wil alle vingerafdrukken van de bar, het glas, de fles, overal rond het lijk. Systematisch.'

Lafond zette in alle rust zijn tas op een tafel bij de bar. Als hij de woorden van Salou had gehoord, was het hem niet aan te zien.

Dupin liep naar de deur. Hij moest hier weg. Hij verliet het restaurant zonder een woord te zeggen.

In de hal van het hotel, waar de kleine receptie zich bevond, was het druk. Ongetwijfeld had het nieuws zich inmiddels door het hotel verspreid, door het hele dorp. Voor de receptie stond een groepje gasten verhit te debatteren. Achter de smalle balie stond een kleine, magere vrouw met kortgeknipt haar en een verhoudingsgewijs grote, scherpe neus. Haar stem klonk gedecideerd. Ze deed haar best iedereen tot bedaren te brengen.

‘Nee, nee, maakt u zich geen zorgen. Het wordt allemaal geregeld.’

Een moord in het hotel waarin je de mooiste weken van het jaar wilt doorbrengen; Dupin had begrip voor de onrust onder de gasten, maar voelde ook mee met de vrouw achter de receptie. Het was kort voor het hoogseizoen, het hotel was voor de helft volgeboekt, had Le Ber gezegd. Er waren zesentwintig gasten, onder wie vier kinderen. De meeste waren buitenlanders, Fransen zag je nog niet veel rond deze tijd. Pas over een week zou het seizoen in volle hevigheid losbarsten. Al was het hotel nog niet volledig bezet, de gasten die er waren liepen in en uit, ook 's avonds en 's nachts. Wie onder die omstandigheden een moord pleegde, moest er rekening mee houden dat iemand iets zou merken – dat hij bijvoorbeeld zou worden gezien als hij het hotel door de hal verliet, of dat iemand iets zou horen van de worsteling, een roep om hulp, een kreet van de voor zijn leven vechtende Pennec. Ook was er ongetwijfeld nog personeel in het hotel geweest die nacht. Hier een moord plegen was zonder enige twijfel een riskante onderneming.

Le Ber kwam de trap af. Hij keek de commissaris vragend aan.

‘Het is niet anders, Le Ber. De plaats delict is in handen van de professionals.’